

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z PRZYRODY W KLASIE IV i VI

1. Co oceniam? – Ocenianie wiadomości i umiejętności

a) Wiadomości przedmiotowe

- zgodnie z programem nauczania i kryteriami wynikającymi z podstaw programowych.

b) Umiejętności przedmiotowe

- planowanie prostych eksperymentów,
- analizowanie i interpretowanie wyników obserwacji i eksperymentów,
- gromadzenie i prezentowanie informacji,
- dostrzeganie związków przyczynowo skutkowych,
- porównywanie i wnioskowanie,
- wykonywanie prostych wykresów, diagramów i ich interpretowanie,
- posługiwanie się środkami technicznymi,
- korzystanie z różnych źródeł informacji.

c) Umiejętności ponadprzedmiotowe

- aktywność na lekcji,
- dyskusję,
- odpowiedzialność za podjęte zadania,
- kreatywność.

2. Co stanowi podstawę do oceny?

- #### **a) prace pisemne:**

- sprawdziany (z tygodniowym wyprzedzeniem) po przerobionym i utrwalonym dziale,
- kartkówki 10 15 minutowe sprawdziany z 3 ostatnich lekcji (niezapowiadane).

- b) odpowiedzi ustne,
- c) prezentacje,
- d) aktywność i zaangażowanie,
- e) lekcje w terenie,
- e) prace domowe.

3. Kryteria oceniania

a) Prace pisemne

- 30% 50% dopuszczająca
- 51% 74% dostateczna
- 75% 89% dobra
- 90% 100% bardzo dobra

b) Odpowiedzi ustne

Uczeń otrzymuje ocenę:

- **dopuszczającą** – gdy odpowiedź jest niesamodzielna, z błędami, zgodna z wymaganiami koniecznymi;
- **dostateczną** – gdy odpowiedź jest z małymi błędami, samodzielna, niepełna, zgodna z wymaganiami podstawowymi;
- **dobrą** – gdy odpowiedź jest samodzielna, niepełna, z niewielkimi usterkami językowymi, zgodna z wymaganiami na ocenę dobrą;
- **bardzo dobrą** – gdy odpowiedź jest wyczerpująca, bezbłędna, samodzielna, z uwzględnieniem języka przedmiotowego oraz odpowiadająca poziomowi wymagań na ocenę bardzo dobrą;

- **celującą** – gdy odpowiedź jest wyczerpująca, bezbłędna, samodzielna, z uwzględnieniem języka przedmiotowego, poparta licznymi przykładami z życia codziennego.

c) Hierarchia ważności wykonywanych przez ucznia prac

- sprawdzian pisemny, odpowiedź ustna, kartkówka,
- zaangażowanie i praca na lekcji,
- prezentacje,
- praca domowa.

4. Sposób wystawiania oceny semestralnej

- a) Ocena nie jest średnią arytmetyczną ocen cząstkowych.
- b) Uczeń powinien wykazać się **wiedzą i umiejętnościami** przewidzianymi w przedmiotowym systemie oceniania.
- c) Uczeń otrzymuje klasyfikację z przedmiotu, gdy ma co najmniej 50 % obecności na lekcji.

5. Zasady poprawiania ocen niedostatecznych

- a) Uczeń ma prawo poprawić ocenę niedostateczną uzyskaną ze sprawdzianu w terminie uzgodnionym z nauczycielem.
- b) Uczeń, który otrzymał ocenę niedostateczną na półroczu, powinien poprawić ocenę w terminie uzgodnionym z nauczycielem.

6. Uczeń ma prawo być nieprzygotowanym do lekcji 2 razy w semestrze, następne nieprzygotowanie jest równoznaczne z oceną niedostateczną.

7. Prezentacja wyników informacje o ocenach ucznia w trakcie roku szkolnego, odnotowane w zeszyte ucznia na pierwszej stronie przekazywane są na bieżąco z ustnym komentarzem kierującym jego dalszą pracę.

Klasa 4 – wymagania na poszczególne oceny szkolne

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła wiedzy o przyrodzie; wymienia zmysły potrzebne do poznawania przyrody; podaje przykłady obiektów, które można obserwować przez lupę. 	<ul style="list-style-type: none"> określa, co to jest przyroda; podaje po dwa przykłady obserwacji i przyrodniczych, w których wykorzystuje się lornetkę. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady obiektów, organizmów, które można obserwować przez mikroskop; wyjaśnia, do czego jest potrzebna mapa, kompas i taśma miernicza. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to są narządy zmysłów i jaka jest ich rola w poznawaniu przyrody. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie są źródła wiedzy o przyrodzie.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady organizmów, obiektów i zjawisk, które można obserwować. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sposoby dokumentowania obserwacji i przyrodniczej; • wymienia zasady bezpieczeństwa, których należy przestrzegać, prowadząc obserwacje przyrodnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to jest obserwacja przyrodnicza. 	<ul style="list-style-type: none"> • opracowuje kartę obserwacji dowolnego obiektu. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kiedy można na podstawie obserwacji wyciągnąć wnioski.
<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady pytań, na które można uzyskać 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady, których należy przestrzegać, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia punkty, które zawiera karta doświadczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje różnice między próbą badawczą a kontrolną w doświadczeniu. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego w doświadczeniu jest potrzebna próba kontrolna.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
odpowiedź, przeprowadzając doświadczenie przyrodnicze.	przewodząc doświadczenie.			
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kiedy jest nam potrzebna znajomość kierunków świata, • wyznacza kierunki świata za pomocą gnomonu i Słońca. 	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się kompasem przy wyznaczeniu kierunków świata. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje kierunki świata na róży kierunków; • określa kierunki świata w terenie. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sposoby wyznaczania kierunków świata w sytuacji, gdy nie ma przyrządów i gdy nie widać Słońca. 	<ul style="list-style-type: none"> • konstruuje kompas domowym sposobem według instrukcji i posługuje się nim.
<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady świadczące o pozornych zmianach położenia 	<ul style="list-style-type: none"> • określa długość dnia (od wschodu do zachodu Słońca); 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje widnokrąg w mieście i na wsi; • analizuje zależności między 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje zależności między wielkością widnokregu a wysokością, na jakiej znajduje się obserwator. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego droga Słońca nad widnokregiem odbywa się w cyklu dobowym.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
<p>Słońca na niebie;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>wschód Słońca, górowanie Słońca, zachód Słońca.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie widnokręgu. 	<p>długością cienia a wysokością Słońca nad widnokręgiem.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia daty rozpoczynające kalendarzowe pory roku; • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>równonoc i przesilenie.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje ilustracje pokazujące drogę Słońca nad widnokręgiem w zależności od pory roku. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i wskazuje rysunki przedstawiające drogę Słońca w dniach rozpoczynających pory roku; • wyjaśnia zależność między wysokością Słońca nad widnokręgiem a długością cienia 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie wykonuje rysunki przedstawiające drogę Słońca nad widnokręgiem w dniach rozpoczęcia pór roku. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny występowania różnic w długości drogi Słońca nad widnokręgiem, w zależności od pory roku.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
		w różnych porach roku.		
Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 1–6.				
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to jest plan; • podaje przykłady zastosowania planów. 	<ul style="list-style-type: none"> • rysuje proste plany małych przedmiotów w zeszytach, np. pudełka od zapalek; • wyjaśnia, dlaczego nie można narysować planu klasy bez zmniejszenia jej wymiarów. 	<ul style="list-style-type: none"> • rysuje obiekty w podanych dowolnych zmniejszeniach, np. plan klasy, pokoju, ławki szkolnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • szacuje na podstawie pomiarów sali lekcyjnej, ile razy należy zmniejszyć długość i szerokość sali, aby jej plan zmieścił się na kartce. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciąga wnioski dotyczące zależności między zastosowanym pomniejszeniem obiektu a wielkością tego obiektu na planie.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia różnice między 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpozna 	<ul style="list-style-type: none"> • określa kierunki świata 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje i opisuje trasę wycieczki, określając kierunki świata; 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady innych map (np.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
<p>planem i mapą;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia stałe elementy mapy; odczytuje na mapie topograficznej, gdzie znajduje się np. las, szkoła, kościół. 	<p>na mapie znaki topograficzne liniowe, powierzchniowe i punktowe, podaje ich przykłady.</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje mapę topograficzną wśród innych map do wyboru. 	<p>na mapie topograficznej;</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje mapy topograficzne pod względem liczby zabudowań i innych elementów. 	<ul style="list-style-type: none"> wyznacza trasę wędrówki, zgodnie z opisem na mapie topograficznej. 	<p>tematycznych) i opisuje ich zastosowanie.</p>

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> wskazuje plany miast wśród innych map; wymienia sytuacje życiowe, w których plan miasta jest niezbędny. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje informacje z planu miasta i mapy topograficznej w podstawowym zakresie; wskazuje ulice i określa kierunki, w których przebiegają, np. z północy na południe; pokazuje na planie punkty wymienione przez nauczyciela; określa kierunki 	<ul style="list-style-type: none"> planuje trasę wycieczki po mieście lub po najbliższej okolicy z uwzględnieniem najciekawszych punktów lub punktów wskazanych przez nauczyciela. 	<ul style="list-style-type: none"> orientuje plan miasta i mapę topograficzną za pomocą kompasu i charakterystycznych punktów w terenie; opisuje przebieg podanej trasy z uwzględnieniem kierunków przebiegu ulic, lokalizacji zabytków itp. 	<ul style="list-style-type: none"> szkicuje trasę ze szkoły do domu, uwzględniając kierunki świata, bez korzystania z mapy.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
	<p>świata na mapie topografic znej i planie miasta.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki pogody. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje poszczególne składniki pogody. 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela opady i osady atmosferyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie prognozy pogody opisuje jej składniki. 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela przykładowe rodzaje chmur i przewiduje na podstawie ich wyglądu zmiany w pogodzie.
<ul style="list-style-type: none"> przyporządkowuje składniki pogody do urządzeń pomiarowych. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia jednostki pomiaru składników w pogodzie. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje wartości składników pogody z urządzeń pomiarowych. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie wartości poszczególnych składników pogody opisuje warunki pogodowe. 	<ul style="list-style-type: none"> przewiduje wartości składników pogody w zależności od sytuacji opisanych przez nauczyciela.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> przedstawia składniki pogody za pomocą symboli graficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje składniki pogody z mapy pogody. 	<ul style="list-style-type: none"> określa pogodę na podstawie mapy pogody wybranej części kraju. 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela pory roku na podstawie wybranych map pogody. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia mapę pogody na podstawie prognozy słownej.
<ul style="list-style-type: none"> wymienia niebezpieczeństwa związane z pogodą. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak należy zachować się podczas burzy. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak należy zachować się podczas wichury, ulewy i śnieżycy. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zjawisko tęczy. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zasadę działania piorunochronu.
<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady narządów w organizmie człowieka oraz ich funkcje. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje, że podstawowym elementem budującym organizm jest komórka; wymienia główne 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje układów narządów w organizmie człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje położenie układów i narządów na rycinach anatomicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje hierarchiczność struktury organizmu.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	układy narządów organizmu człowieka			
<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje szkieletu; wskazuje na planszy podstawowe części szkieletu; określa rolę układu mięśniowego w organizmie. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje dwa przeciwstawne działające mięśnie, np. zginacz i prostownik przedramienia; wskazuje na modelu szkieletu człowieka rodzaje połączeń kości. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy składowe szkieletu człowieka; wskazuje główne mięśnie organizmu człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego mięśnie muszą pracować parami. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia budowę i funkcjonowanie stawu.
<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę układu pokarmowego. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na schematach budowy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje ogólnie przebieg procesów 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje zębów człowieka i podaje ich funkcje. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rolę ślinianek, wątroby i trzustki.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	układu pokarmowego tworzącego narządy i podaje ich nazwy.	zachodzących w przewodzie pokarmowym człowieka.		
<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę układu oddechowego. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na schematach budowy układu oddechowego tworzącego narządy i podaje ich nazwy. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, dlaczego oddychanie przez nos jest zdrowsze niż przez usta. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje proces wymiany gazowej zachodzący w płucach. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między budową a rolą krtani.
<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne funkcje krwi. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę serca. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rodzaje naczyń krwionośnych. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie ryciny omawia budowę serca. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego krążenie krwi jest warunkiem życia człowieka.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na planszy układ nerwowy; nazywa podstawowe elementy układu nerwowego. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę układu nerwowego w funkcjonowaniu organizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia części układu nerwowego. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje, jakie pełnią mózg i mózdzek. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, dlaczego układ nerwowy odgrywa kluczową rolę w organizmie.
<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice w budowie komórki jajowej i plemnika, podaje nazwy poszczególnych elementów budowy układu rozrodczego kobiety i układu rozrodczego mężczyzny. 	<ul style="list-style-type: none"> określa rolę układu rozrodczego kobiety i układu rozrodczego mężczyzny. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na planszy rozmieszczenie narządów rozrodczych kobiety i mężczyzny. 	<ul style="list-style-type: none"> określa rolę poszczególnych narządów w układzie rozrodczym męskim i układzie rozrodczym żeńskim. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia przystosowanie budowy układu rozrodczego męskiego i układu rozrodczego żeńskiego do pełnionych funkcji.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> opisuje zmiany zachodzące w organizmach dziewcząt i chłopców w okresie dojrzewania. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega dojrzewanie dziewcząt i chłopców. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na rozwój organizmu w okresie dojrzewania. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje etap dojrzewania. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to znaczy, że na dojrzewanie mają wpływ hormony.
<ul style="list-style-type: none"> wymienia zmysły człowieka i wskazuje je na własnym organizmie; podaje podstawowe zasady dbania o słuch i wzrok. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rolę poszczególnych zmysłów w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego; uzasadnia, dlaczego nie należy słuchać zbyt głośnej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to znaczy, że zmysły ulegają adaptacji; podaje przykłady świadczące o ochronnym działaniu zmysłów dla organizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że zmysły chronią organizm przed niebezpiecznymi czynnikami zewnętrznymi. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rolę mózgu w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego przez narządy zmysłów.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	<p>muzyki oraz korzystać zbyt długo z telefonó w komórko wych.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> • podaje zasady pielęgnacji skóry, włosów, zębów i paznokci. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie czystości odzieży, obuwia, bielizny i otoczenia dla utrzymania zdrowia; • podaje przykłady ubioru dostosowanego do pory roku 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia substancje wydalone i wydzielane przez skórę. • opisuje poprawne zasady mycia zębów. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego przestrzeganie higieny osobistej jest obowiązkiem każdego człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> • proponuje i przeprowadza doświadczenie przedstawiające niszczenie szkliwa nazębnego.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
	i rodzaju pracy.			
Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 16–25.				
<ul style="list-style-type: none"> wymienia trzy podstawowe grupy ciał stałych w zależności od ich właściwości fizycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia trzy stany skupienia substancji. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje trzy stany skupienia substancji w zależności od ułożenia drobin oraz możliwości ich przemieszczania się. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, dlaczego przykładowe ciało zostało wykonane z danej substancji. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje właściwości ciała w zależności od rodzaju substancji, z jakiej zostało wykonane.
<ul style="list-style-type: none"> odróżnia środki szkodliwe po oznaczeniach na opakowaniu lub etykiecie. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie instrukcji omawia sposób posługiwania się środkami czystości. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia celowość umieszczenia symboli ostrzegawczych na produktach szkodliwych. 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje szkodliwość produktu oznaczonego kilkoma piktogramami ostrzegawczymi. 	<ul style="list-style-type: none"> określa szkodliwe dla zdrowia skutki działania preparatów drażniących, żrących, wybuchowych i toksycznych.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> wskazuje sposoby postępowania a podczas opatrywania otarcia lub skaleczenia; opisuje sposoby zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny uszkodzeń skóry; opisuje objawy złamania kości. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje zasady właściwego postępowania w wypadku pogryzienia przez zwierzę. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje różnice między zwichnięciem a złamaniem; wyjaśnia, dlaczego nie należy opalać się bez właściwego zabezpieczenia skóry. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje uszkodzeń ciała i opisuje sposoby udzielania pierwszej pomocy.
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to są choroby zakaźne; opisuje podstawowe sposoby zapobiegania chorobom zakaźnym. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność zasięgnięcia porady lekarskiej w przypadku zachorowania na chorobę zakaźną; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przykłady chorób bakteryjnych i wirusowych; uzasadnia celowość wykonywania szczepień ochronnych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia ogólnie zasadę działania szczepionki.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady chorób zakaźnych człowieka i dróg zakażenia się nimi. 			
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia typowe objawy alergii; • opisuje zachowania chroniące człowieka przed zakażeniem się grzybicą. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zwierząt jadowitych. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady roślin mogących wywołać alergię u ludzi. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego w kontaktach ze zwierzętami należy zachować szczególną ostrożność. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co oznaczają pojęcia: <i>alergia</i>, <i>alergolog</i>.
<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje sposoby odmawiania propozycjom picia alkoholu, palenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sytuacje, w których należy powiedzieć <i>nie</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zachowań asertywnych wobec presji otoczenia; 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje skutki działania nikotyny na organizm człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia konieczność zachowania postawy antyalkoholowej i antynikotynowej.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
tytoniu i zażywania narkotyków.	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest uzależnienie. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego znajomości zawarte przez internet mogą być niebezpieczne. 		
<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe zasady zdrowego stylu życia; podaje przykłady potraw, których powinna się wystrzegać osoba prowadząca zdrowy styl życia; wymienia czynniki mające szkodliwy wpływ 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zasady zdrowego stylu życia; wyjaśnia, dlaczego należy zachować postawę asertywną w sytuacji bycia namawianym do zapalenia papierosa, wypicia alkoholu 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia stwierdzenie: <i>Ruch i umiejętność odpoczynku są bardzo ważne dla organizmu.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego bycie życzliwym dla innych ma wpływ na zdrowie człowieka; uzasadnia stwierdzenie: <i>Zdrowie w dużej mierze zależy od nas samych.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak rozumie stwierdzenie: <i>Wytyczaj sobie realistyczne cele życiowe i wytrwale dąż do ich osiągnięcia.</i>

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
na organizm człowieka.	lub spróbowania narkotyków.			
Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 27–33.				
<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady elementów przyrody ożywionej i nieożywionej; • wymienia rodzaje skał (lite, luźne i zwięzłe). 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to są skały i minerały; • odróżnia skały lite od pozostałych, rozpoznaje granity i piaskowce. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w krajobrazie elementy przyrody ożywionej i nieożywionej; • charakteryzuje różne rodzaje skał i rozpoznaje je; • wyjaśnia, co to są surowce mineralne, podaje ich podział. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych; • podaje przykłady surowców jubilerskich. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje pochodzenie skał; • wyjaśnia powstawanie skał osadowych; • dokumentuje skały w najbliższej okolicy (fotografuje, opisuje, wyjaśnia różnice między nimi).

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> wymienia formy ukształtowania terenu; wskazuje, które z form są wklęsłe, a które wypukłe (na fotografiach, modelach lub w terenie). 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na ilustracjach i nazywa poszczególne formy ukształtowania terenu. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje i nazywa elementy pagórka; rozpoznaje zbocza łagodne i strome; wskazuje na modelu i nazywa elementy doliny rzecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i nazywa elementy doliny rzecznej w terenie. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne formy ukształtowania terenu; rozpoznaje w terenie formy terenu i wykonuje ich dokumentację fotograficzną.
<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze cechy środowisk lądowych. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady sposobów przetrwania zimy przez rośliny i zwierzęta. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady przystosowań roślin do warunków suchych i wilgotnych. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady roślin światłolubnych i cieniulubnych. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek budowy zwierząt z przystosowaniem do życia na różnych podłożach.
<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje pospolite drzewa, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice między 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady bylin 	<ul style="list-style-type: none"> podaje, które rośliny są nazywane bylinami. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje różnice między roślinami jednorocznymi,

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
<p>krzewy i rośliny zielne występujące w najbliższej okolicy;</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje pospolite zwierzęta występujące w najbliższej okolicy. 	<p>drzewem iglastym a drzewem liściastym ;</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym różni się drzewo od krzewu i rośliny zielnej; wskazuje pień i koronę drzewa. 	<p>występujących w najbliższej okolicy.</p>		<p>dwuletnimi i wieloletnimi.</p>
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest las; wymienia funkcje lasu; podaje podstawowe zasady zachowania się w lesie. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie tablic informacyjnych umieszczonych przy wejściu do lasu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między lasem liściastym, iglastym i mieszanym. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>buczyna</i>, <i>bór</i>, <i>las mieszany</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje samodzielnie opracowany regulamin zachowania się w lesie.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> wymienia warstwy roślinności w lesie; podaje przykłady grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady roślin tworzących poszczególne warstwy lasu. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje temperaturę powietrza, wilgotność i nasłonecznienie występujące w poszczególnych warstwach lasu; opisuje, jak można poznawać las za pomocą różnych zmysłów. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego rośliny runa leśnego kwitną wczesną wiosną; wyjaśnia znaczenie ściółki leśnej dla życia w lesie. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przystosowania roślin w poszczególnych warstwach lasu do panujących tam warunków.
<ul style="list-style-type: none"> rozdziela cudzożywny i samożywny sposób odżywiania się organizmów. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady znaczenia roślin w przyrodzie i życiu człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że człowiek jest organizmem cudzożywym. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że rośliny to organizmy samożywne. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje ogólnie proces fotosyntezy.
<ul style="list-style-type: none"> na wybranych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje różnorodność 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że budowa roślin stanowi 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady przystosowań zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między budową przewodu

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
przykładach przedstawia przystosowania zwierząt roślinożernych i mięsożernych do zdobywania pokarmu.	sposobów polowania zwierząt mięsożernych.	przystosowanie do samożywnego odżywiania się.	do odżywiania się pokarmem płynnym.	pokarmowego roślinożerców a spożywanym przez nich pokarmem.
<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wykorzystania łąk przez człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje typowe rośliny łąkowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zwierzęta żyjące na łące. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia rośliny jednoroczne i byliny. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia łąki naturalne i stworzone przez człowieka.
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia produkty otrzymywane z poszczególnych zbóż; • wymienia produkty otrzymywane 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zboża uprawiane w Polsce; • nazywa rośliny oleiste; 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cel tworzenia pól uprawnych; • opisuje zastosowanie i wykorzystanie różnych rodzajów i różnych części roślin. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między polem uprawnym a łąką; • opisuje wykorzystanie i zastosowanie roślin włóknodajnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to są rośliny zbożowe, okopowe, oleiste.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
z ziemniaków i buraków cukrowych.	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady roślin warzywnych. 			
<ul style="list-style-type: none"> wymienia wody występujące w najbliższej okolicy; podaje przykłady wód płynących i stojących. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady zbiorników w sztucznych i naturalnych; omawia wykorzystanie wód płynących i stojących. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: <i>bagno, staw, jezioro</i>; wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki; opisuje rzekę w najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w terenie wody powierzchniowe w najbliższej okolicy i podaje ich nazwy; wyjaśnia, co to jest nurt rzeki; opisuje naturalne i sztuczne zbiorniki wodne i rozpoznaje je w terenie. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wpływ różnych czynników na wody powierzchniowe; opisuje skutki powodzi; opisuje działalność rzeki (żłobienie koryta, podmywanie brzegów, transport piasku i inne).
<ul style="list-style-type: none"> wymienia korzyści, jakie daje organizmom środowisko wodne. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje najważniejsze przystosowania ryb do życia w środowiu 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje różnice w warunkach życia w wodzie i na lądzie. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje ogólnie proces wymiany gazowej u ryby. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zasadę działania pęcherza pławnego.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
	skuwodnym.			
<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady ryb słodkowodnych występujących w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady słodkowodnych zwierząt (innych niż ryby) żyjących w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia strefy występowania roślin w jeziorze. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, czym jest plankton i jakie jest jego znaczenie. 	<ul style="list-style-type: none"> • na wybranych przykładach przedstawia przystosowania roślin do życia w wodzie.
Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 35–47.				
<ul style="list-style-type: none"> • opisuje dzisiejszy wygląd krajobrazu w mieście i na wsi; • wymienia obiekty budowlane wykonane 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, jak wyglądał krajobraz przed setkami lat (na podstawie rycin) 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego krajobrazów naturalnych na Ziemi jest niewiele; • porównuje krajobraz miejski i wiejski; 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady krajobrazów naturalnych i uzasadnia ich zakwalifikowanie do danego typu krajobrazów; • wyjaśnia, dlaczego krajobraz rolniczy zalicza się 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zmian krajobrazu na skutek gwałtownego rozwoju przemysłu w XIX w.; • wyjaśnia, na czym polega rekultywacja krajobrazu.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
przez człowieka wpływające na krajobraz.	i czym zajmowali się ludzie; • omawia, jakie zmiany krajobrazu nastąpiły w ciągu stuleci pod wpływem działalności człowieka	• opisuje krajobrazy zdewastowane przez człowieka, np. tereny kopalń odkrywkowych.	do krajobrazów częściowo przekształconych.	
• wymienia składniki krajobrazu wiejskiego i miejskiego.	• charakteryzuje krajobraz wiejski i miejski.	• uzasadnia zależność krajobrazu rolniczego od pór roku.	• porównuje krajobrazy rolnicze nizinne i górskie; • porównuje krajobrazy dużego i małego miasta.	• definiuje pojęcia: <i>krajobraz rolniczy</i> i <i>krajobraz miejski</i> .
• podaje przykłady krajobrazów antropogenicznych;	• opisuje elementy krajobrazu antropogenicznego w najbliższym	• opisuje wybrany typ krajobrazu antropogenicznego.	• uzasadnia przywracanie wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym.	• wyjaśnia różnice między pojęciami <i>rewitalizacja</i> i <i>rekultywacja</i> .

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
<ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> zej okolicy. 			
<ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki krajobrazu najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela aktualne i dawne elementy krajobrazu najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje krajobraz najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości. 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje krajobraz okolicy na nośnikach cyfrowych.
<ul style="list-style-type: none"> wymienia formy ochrony przyrody w Polsce; podaje przykład parku narodowego położonego najbliżej miejsca zamieszkania 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje sposoby ochrony przyrody w Polsce, wyjaśnia co oznacza skrót LOP. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady rezerwatów przyrody i pomników przyrody w Polsce; wskazuje miejsca w najbliższej okolicy zasługujące na ochronę 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zadania szkolnego koła Ligi Ochrony Przyrody. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że ochrona przyrody ma w Polsce długą tradycję.

Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
i wskazuje go na mapie; <ul style="list-style-type: none"> opisuje podstawowe zasady zachowania się na terenie parku narodowego; podaje możliwości ochrony przyrody przez ucznia klasy 4. 		i uzasadnia swój wybór.		

Klasa 6– wymagania na poszczególne oceny szkolne

(ocena dopuszczająca). Uczeń:	(ocena dostateczna). Uczeń:	(ocena dobra). Uczeń:	(ocena bardzo dobra). Uczeń:	(ocena celująca). Uczeń:
Dział 1. Odkrywamy tajemnice naszej planety				
rozpoznaje na ilustracji twórcę teorii heliocentrycznej; podpisuje przedstawione na ilustracji ciała niebieskie (gwiazda, planeta, księżyc) ; rozpoznaje na ilustracji Ziemię i Księżyc ; opisuje kształt Ziemi ; podaje przykłady ciał przyciąganych przez magnes i tych, których magnes nie przyciąga ; podpisuje na rysunku globusa północny i południowy biegun geograficzny, półkule: wschodnią, zachodnią, północną i południową wyjaśnia, dlaczego na Ziemi następują po sobie	odróżnia gwiazdy od innych ciał niebieskich ; wymienia rodzaje ciał niebieskich ; podpisuje bieguny magnesów przyciągających się i odpychających się ; rysuje linie sił pola magnetycznego ; podpisuje na rysunku schematycznym: południki, południk zerowy i południk 180°, równoleżniki, równik ; zaznacza na mapie punkty leżące na tym samym południku lub równoleżniku ; zaznacza na rysunku schematycznym kierunek ruchu obrotowego Ziemi ; podpisuje na rysunku	omawia najważniejsze założenia teorii heliocentrycznej ; wymienia w kolejności planety Układu Słonecznego ; rozpoznaje ciała niebieskie na podstawie opisu ; zaznacza na rysunki oś ziemską ; wyjaśnia znaczenie terminów: bieguny jednoimienne, bieguny różnoimienne ; opisuje zasadę działania kompasu ; wymienia czynniki zakłócające działanie kompasu ; wyjaśnia znaczenie pojęć: siatka geograficzna, siatka kartograficzna, południki, równoleżniki, równik ; wymienia skutki	wymienia, popierając przykładami, typy planet ; wyjaśnia znaczenie terminów: pole magnetyczne, linie sił pola magnetycznego ; opisuje zależność między położeniem ziemskich biegunów geograficznych i magnetycznych ; opisuje różnice między południkami a równoleżnikami ; odszukuje punkt na mapie mając dane jego współrzędne geograficzne wyjaśnia, dlaczego na Ziemi istnieją różnice czasu ; wyjaśnia, dlaczego na obszarach podbiegunowych trwa noc polarna i dzień polarny ;	wyjaśnia, dlaczego Ziemia jest wielkim magnesem, wykorzystując wiadomości na temat budowy jej wnętrza ; wyjaśnia pojęcia: długość geograficzna, szerokość geograficzna ; określa położenie geograficzne dowolnego punktu na mapie ; spośród dwóch wybranych miast wskazuje miasto, w którym Słońce wszędzie lub zajdzie wcześniej

(ocena dopuszczająca). Uczeń:	(ocena dostateczna). Uczeń:	(ocena dobra). Uczeń:	(ocena bardzo dobra). Uczeń:	(ocena celująca). Uczeń:
<p>dzień i noc ; podaje, ile czasu trwa obieg Ziemi dookoła Słońca ; wymienia daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku ; podpisuje na rysunkach zwrotniki Raka i Koziorożca, równik i koła podbiegunowe ; wymienia nazwy wszystkich kontynentów i trzech oceanów na kuli ziemskiej ; opisuje odkrycie Krzysztofa Kolumba</p>	<p>mapy świata strefy oświetlenia Ziemi ; wymienia nazwy oceanów ; zaznacza na mapie trasę wyprawy morskiej Ferdynanda Magellana</p>	<p>nachylenia osi ziemskiej ; zaznacza na rysunku oświetlenie Ziemi w dniach tzw. przesilen ; opisuje rolę oceanu jako magazynu żywności i źródła surowców mineralnych ; wymienia przyczyny wielkich odkryć geograficznych</p>	<p>opisuje wpływ zmian oświetlenia Ziemi przez Słońce na warunki życia organizmów ; opisuje poznane kontynenty ; zaznacza na mapie portugalską drogę wschodnią i zachodni szlak hiszpański</p>	
Dział 2. Poznajemy zjawiska fizyczne				
<p>na podstawie rysunku toru rozpoznaje ruch prostoliniowy i krzywoliniowy ; podaje przykłady występowania siły tarcia ; wymienia czynniki, od których zależy wielkość siły oporu ; podaje przykłady</p>	<p>wyjaśnia, czym jest ruch ciał ; charakteryzuje wielkości opisujące ruch: prędkość, drogę i czas ; wyjaśnia pojęcie: siła oporu ; opisuje wzajemne oddziaływanie ładunków o takich samych i różnych znakach ; podaje</p>	<p>wyjaśnia, czym jest układ odniesienia ; wyjaśnia, na czym polega względność ruchu ; oblicza prędkość poruszającego się ciała ; wymienia sposoby zwiększania i zmniejszania siły tarcia ; opisuje znaczenie sił oporu ;</p>	<p>oblicza drogę, czas, mając podane pozostałe wielkości opisujące ruch ; wyjaśnia, od czego zależy siła tarcia ; porównuje siły oporu powietrza i wody ; wyjaśnia, czym są wyładowania elektryczne ; wyjaśnia, czym jest prąd</p>	<p>wykonuje obliczenia wymagające przeliczania jednostek prędkości ; opisuje przystosowania budowy zewnętrznej zwierząt służące zmniejszaniu siły oporu ich ruchu ; wyjaśnia, dlaczego przebywanie</p>

(ocena dopuszczająca). Uczeń:	(ocena dostateczna). Uczeń:	(ocena dobra). Uczeń:	(ocena bardzo dobra). Uczeń:	(ocena celująca). Uczeń:
<p>elektryzowania ciał ; podaje przykłady odbiorników prądu ; rysuje schemat prostego obwodu elektrycznego ; wymienia zasady bezpiecznego i oszczędnego korzystania z energii elektrycznej ; podaje przykłady sztucznych źródeł światła ; podaje cechy obrazu zaobserwowanego przez <i>camerę obscurę</i> ; rysuje schemat odbicia promieni świetlnych od powierzchni gładkiej ; wyjaśnia, dlaczego należy używać elementów odblaskowych ; wymienia źródła dźwięku</p>	<p>przykłady źródeł prądu, przewodników i izolatorów elektrycznych ; podaje przykłady naturalnych źródeł światła ; rysuje odbicie promieni świetlnych od powierzchni chropowatej ; wyjaśnia, kiedy obraz oglądany przez lupę jest obrazem powiększonym ; wymienia cechy dźwięku ; porównuje prędkość rozchodzenia się dźwięku w różnych ośrodkach</p>	<p>wyjaśnia, czym jest siła elektryczna ; wyjaśnia, popierając przykładami, pojęcia: przewodniki i izolatory ; wymienia skutki przepływu prądu elektrycznego ; wyjaśnia, czym jest promień świetlny ; podaje przykłady wykorzystania <i>camery obscury</i> podaje przykłady przyrządów, w których wykorzystano zjawisko odbicia światła ; opisuje cechy dźwięku ; opisuje wpływ hałasu na organizm człowieka</p>	<p>elektryczny ; opisuje wpływ przepływającego prądu na igłę magnetyczną ; opisuje sposób rozchodzenia się światła i dźwięku ; opisuje zasadę działania <i>camery obscury</i> ; wyjaśnia pojęcia: odbicie zwierciadlane, ognisko, ogniskowa ; opisuje sposób powstawania obrazu w oku ; porównuje prędkość światła i dźwięku</p>	<p>w samochodzie podczas burzy jest bezpieczne ; opisuje zasadę działania bezpieczników ; opisuje zjawisko zaćmienia Słońca; opisuje zjawiska echa, echolokacji</p>
Dział 3. Odkrywamy tajemnice świata zwierząt				
<p>wymienia miejsca, w których żyją zwierzęta ; podpisuje na ilustracji parzydełkowce, płazińce, nicienie, pierścienice,</p>	<p>przyporządkowuje poznane zwierzęta do kręgowców i bezkręgowców ; opisuje budowę zewnętrzną</p>	<p>podaje przykłady zwierząt należących do kręgowców i bezkręgowców ; opisuje pokrycie ciała stawonogów ; porównuje</p>	<p>wymienia charakterystyczne cechy kręgowców i bezkręgowców ; porównuje postać polipa</p>	<p>opisuje budowę komórki zwierzęcej ; wyjaśnia, czym jest regeneracja ciała u pierścienic ; opisuje rozwój owadów (motyla) ; opisuje cechy</p>

(ocena dopuszczająca). Uczeń:	(ocena dostateczna). Uczeń:	(ocena dobra). Uczeń:	(ocena bardzo dobra). Uczeń:	(ocena celująca). Uczeń:
<p>stawonogi ; wymienia miejsca, w których żyją mięczaki ; podpisuje na rysunku części ciała ryby ; rozpoznaje na ilustracjach płazy oraz ryby morskie i słodkowodne, ; wymienia miejsca występowania gadów ; przyporządkowuje pokazane na rysunkach gady do poszczególnych grup systematycznych ; wymienia trzy cechy budowy ptaków świadczące o ich przystosowaniu do lotu ; wymienia charakterystyczne cechy ptaków drapieżnych ; rozpoznaje na ilustracjach wybrane gatunki ssaków żyjących w Polsce</p>	<p>tasiemca ; wymienia wspólne cechy budowy różnych grup stawonogów ; podpisuje na rysunku części ciała stawonogów i mięczaków ; wymienia cechy budowy zewnętrznej ryb świadczące o ich przystosowaniu do życia w wodzie ; wymienia cechy budowy zewnętrznej płazów przystosowujące je do życia w dwóch środowiskach ; rozpoznaje trzy gatunki gadów żyjące w Polsce ; wymienia charakterystyczne cechy ptaków brodzących ; opisuje przekształcenia kończyn ssaka w zależności od pełnionych przez nie funkcji</p>	<p>budowę przedstawicieli poszczególnych grup stawonogów ; rozpoznaje na ilustracjach przedstawicieli poszczególnych grup mięczaków ; opisuje sposób oddychania ryb ; wyjaśnia określenie: ryby dwuśrodowiskowe ; wymienia cechy budowy gadów świadczące o ich przystosowaniu do życia na lądzie ; wyjaśnia, popierając przykładami, pojęcia: gniazdownik, zagniazdownik ; opisuje przystosowania ssaków do życia w różnych typach środowisk</p>	<p>i meduzy ; porównuje płazińce i nicienie ; wskazuje różnice w budowie przedstawicieli poszczególnych grup mięczaków ; opisuje sposób rozmnażania się ryb ; dzieli płazy na bezogonowe i ogoniaste, podając ich charakterystyczne cechy ; opisuje sposób rozmnażania się gadów ; wyjaśnia, dlaczego ptaki mają bardzo dobrze rozwinięty układ oddechowy ; porównuje budowę płazów i gadów ; charakteryzuje poznane grupy ptaków ; opisuje sposób rozmnażania się ssaków</p>	<p>przystosowujące ryby do życia w strefach głębinowych ; wymienia trzy gatunki płazów żyjących na innych kontynentach ; podaje przykłady wymarłych gadów żyjących w różnych środowiskach ; opisuje, podając przykłady, na czym polega pasożytnictwo lęgowe wyjaśnia, dlaczego niektóre ssaki zaraz po urodzeniu są zdolne do samodzielnego funkcjonowania, a inne wymagają opieki matki</p>
<p>Dział 4. Poznajemy różnorodność krajobrazów Ziemi</p>				

(ocena dopuszczająca). Uczeń:	(ocena dostateczna). Uczeń:	(ocena dobra). Uczeń:	(ocena bardzo dobra). Uczeń:	(ocena celująca). Uczeń:
wymienia składniki pogody ; podpisuje na mapie przynajmniej trzy strefy klimatyczne Ziemi ; wymienia dwie cechy klimatu strefy wilgotnych lasów równikowych ; rozpoznaje na ilustracjach krajobrazy strefy: wilgotnych lasów równikowych, sawann, pustyni gorących, śródziemnomorskiej, lasów mieszanych, stepów, tajgi, tundry, pustyni lodowych, gór wysokich ; rozpoznaje na ilustracjach po trzy przykłady roślin i zwierząt występujących w omawianych strefach ; podpisuje na mapie Saharę ; wymienia pięć produktów otrzymywanych z roślin uprawianych w strefie śródziemnomorskiej	wyjaśnia pojęcia: pogoda, klimat ; wymienia cechy klimatu: morskiego, kontynentalnego, górskiego ; podpisuje na mapie przynajmniej trzy strefy krajobrazowe świata ; podpisuje na mapie strefy: wilgotnych lasów równikowych, sawann, pustyni gorących, śródziemnomorskiej, lasów mieszanych, stepów, tajgi, tundry, pustyni lodowych, gór wysokich ; rozpoznaje wybrane zwierzęta wilgotnych lasów równikowych ; odczytuje z wykresu klimatycznego informacje dotyczące przebiegu temperatury powietrza i opadów w omawianych strefach ; opisuje przystosowania wybranych zwierząt do życia w omawianych	określa, jakie czynniki wpływają na występowanie danego klimatu ; wyjaśnia pojęcia: strefy klimatyczne, klimat astrefowy ; opisuje wpływ działalności człowieka na zmiany krajobrazów Ziemi ; podaje przykłady działań człowieka w strefie wilgotnych lasów równikowych ; opisuje roślinność sawanny oraz przystosowania roślinności pustyni i stepów ; wymienia charakterystyczne elementy krajobrazu pustynnego ; opisuje cechy klimatu: śródziemnomorskiego, tundry, pustyni lodowych i wysokogórskiego ; opisuje przystosowania drzew liściastych do zmian temperatury w ciągu roku	opisuje cechy klimatu na podstawie informacji zawartych na wykresie klimatycznym ; opisuje związek między oświetleniem Ziemi a występowaniem stref klimatycznych ; opisuje strukturę wilgotnego lasu równikowego ; opisuje zagrożenia wynikające z działalności człowieka w strefie wilgotnych lasów równikowych ; opisuje przystosowania roślin do życia w strefie sawann ; opisuje rodzaje pustyni gorących, podając ich przykłady ; opisuje cechy roślin tworzących makie śródziemnomorską ; wyjaśnia pojęcie: roślinność twardolistna ; porównuje strukturę lasu liściastego i wilgotnego lasu równikowego ; podaje przykłady	podaje przykłady gatunków endemicznych występujących w wybranych strefach krajobrazowych ; opisuje sposób powstawania deszczy zenitalnych ; opisuje życie i zajęcia mieszkańców poznanych stref ; przyporządkowuje podane gatunki roślin i zwierząt do poszczególnych stref krajobrazowych

(ocena dopuszczająca). Uczeń:	(ocena dostateczna). Uczeń:	(ocena dobra). Uczeń:	(ocena bardzo dobra). Uczeń:	(ocena celująca). Uczeń:
	strefach ; rozpoznaje na ilustracjach pięć roślin uprawianych w strefie śródziemnomorskiej ; wymienia po kolei piętra roślinne w Tatrach	i drzew iglastych do warunków klimatycznych tajgi ; wyjaśnia pojęcia: step, pampa, preria ; opisuje przystosowania ssaków do życia na obszarach polarnych ; wymienia po kolei piętra roślinne w Alpach	przekształcania stepów przez człowieka ; porównuje Arktykę i Antarktydę ; porównuje piętra roślinne Tatr i Alp	
Dział 5. Poznajemy substancje i ich przemiany				
wymienia przykłady mieszanin ; wymienia sposoby rozdzielania mieszanin niejednorodnych ; podaje przykłady wykorzystania różnych sposobów rozdzielania mieszanin w życiu codziennym ; nazywa przemiany stanów skupienia substancji	wyjaśnia, podając przykłady, pojęcia: mieszanina niejednorodna i mieszanina jednorodna ; wymienia czynniki przyspieszające proces rozpuszczania ; do podanych mieszanin dobiera sposób ich rozdzielania ; wyjaśnia różnice między rozpuszczaniem a topnieniem ; podaje przykłady przemian nieodwracalnych	opisuje cechy mieszaniny ; do poznanych sposobów rozdzielania mieszanin dobiera przykłady z życia codziennego ; opisuje składniki roztworu ; wyjaśnia, czym są stopy ; wyjaśnia, na czym polega przemiana odwrotna i nieodwrotna	wyjaśnia, na czym polega rozpuszczanie ; charakteryzuje powietrze jako jednorodną mieszaninę gazów ; opisuje sposoby rozdzielania podanych mieszanin jednorodnych i niejednorodnych ; opisuje spalanie jako przykład przemiany nieodwrotnej ; porównuje procesy utleniania i spalania	wyjaśnia, dlaczego katastrofy tankowców stanowią zagrożenie dla organizmów morskich ; opisuje sposób rozdzielania składników naftowej podanej mieszaniny jednorodnej, której składnikami są ciecze

(ocena dopuszczająca). Uczeń:	(ocena dostateczna). Uczeń:	(ocena dobra). Uczeń:	(ocena bardzo dobra). Uczeń:	(ocena celująca). Uczeń:
	zachodzących w najbliższym otoczeniu			
Dział 6. Odkrywamy, jak się zmienia Ziemia				
wymienia przykłady zasobów przyrody ; wymienia dwa przykłady globalnych skutków zanieczyszczeń środowiska ; wymienia nazwy gazów cieplarnianych ; proponuje dwa sposoby ratowania ginących gatunków roślin i zwierząt	wyjaśnia pojęcia: zasoby przyrody, dziura ozonowa ; podaje po dwa przykłady zasobów odnawialnych i nieodnawialnych ; wymienia przyczyny zanieczyszczeń środowiska ; na podstawie schematu opisuje powstawanie efektu cieplarnianego ; podaje przykłady negatywnego wpływu kwaśnych opadów na stan środowiska ; podaje przykłady pamiątek z podróży (przedmiotów), których przywożenie jest zabronione	charakteryzuje wyczerpywalne i niewyczerpywalne zasoby przyrody ; wyjaśnia, dlaczego zanieczyszczenia powietrza należą do szczególnie niebezpiecznych ; wymienia czynniki wpływające na wzrost ilości gazów cieplarnianych w atmosferze ; podaje przykłady działań na rzecz ochrony przyrody prowadzonych przez organizacje międzynarodowe	wyjaśnia, podając przykłady, czym są odnawialne i nieodnawialne zasoby przyrody ; opisuje rolę warstwy ozonowej ; opisuje skutki wzrostu ilości gazów cieplarnianych dla środowiska przyrodniczego ; podaje sposoby zapobiegania kwaśnym opadom ; podaje przykłady zadań z zakresu ochrony przyrody wymagających międzynarodowej współpracy ; podaje przykłady międzynarodowych konwencji na rzecz ochrony przyrody	podaje przykłady wpływu zanieczyszczeń środowiska na zdrowie i życie ludzi w Polsce i na świecie

